

Anonymiserad version

Översättning

C-249/19-1

Mål C-249/19

Begäran om förhandsavgörande

Datum för ingivande:

25 mars 2019

Domstol som begär förhandsavgörande:

Tribunalul București (Rumänien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

11 februari 2019

Kärande i första instans, nu klagande:

JE

Svarande i första instans, nu motpart:

KF

[utelämnas]

TRIBUNALUL BUCUREȘTI – SECȚIA A IV-A CIVILĂ

[utelämnas]

Offentlig förhandling den 11 februari 2019

[utelämnas]

På dagordningen står överklagandet ingett av JE, kärande i första instans, nu klagande, [utelämnas] mot KF, svarande i första instans, nu motpart, i ett mål om äktenskapsskillnad som omfattar minderåriga barn.

[utelämnas]

TRIBUNALUL,

har efter överläggning kommit fram till följande:

I. Föremålet för tvisten. Relevanta omständigheter

- 1 Genom ansökan som inkom den 13 oktober 2016 till Judecătoria Iași [utelämnas] ansökte klaganden, JE, [**Orig. s. 1**] om äktenskapsskillnad och yrkade att domstolen skulle upplösa äktenskapet mellan henne och motparten, KF, ändra hennes namn tillbaka till hennes namn som ogift, tilldela föräldrarna gemensam vårdnad om deras minderåriga dotter [utelämnas], fastställa att den minderåriga dottern skulle bo hos modern i Italien och förplikta motparten att betala underhållsbidrag för den minderåriga dottern samt rättegångskostnaderna.
- 2 I motiveringen till sin ansökan preciserade klaganden att parterna ingick äktenskap i Iași, Rumänien, den 2 september 2001 och att de har en gemensam minderårig dotter [utelämnas], som är född den 23 juni 2005 i Verona, Italien.
- 3 Genom dom i tvistemål [utelämnas] av den 31 maj 2017 fastslog Judecătoria Iași att den saknade behörighet att pröva tvisten till förmån för Judecătoria Sectorului 5 București, där målet registrerades den 9 augusti 2017.
- 4 Vid förhandlingen den 21 november 2017 biföll Judecătoria Sectorului 5 București invändningen om att de rumänska domstolarna saknade allmän behörighet att pröva yrkandena om föräldraansvar och underhållsskyldighet gentemot den minderåriga dottern [utelämnas].
- 5 Genom dom i tvistemål [utelämnas] av den 20 februari 2018 ogillade Judecătoria Sectorului 5 București ansökan, eftersom den saknade grund. Motiveringen lyder som följer:
- 6 Eftersom det konstaterats att parterna hade hemvist i Italien vid den tidpunkt då ansökan om äktenskapsskillnad ingavs till Judecătoria Sectorului 5 București (eftersom parterna hade varit bosatta i Italien under en längre tid [utelämnas], även innan ansökan ingavs), fastslog nämnda domstol att [rådets] förordning (EG) nr 2201/2003 [av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000] och [rådets] förordning (EU) nr 1259/2010 [av den 20 december 2010 om genomförande av ett fördjupat samarbete om tillämplig lag för äktenskapsskillnad och hemskillnad] var direkt tillämpliga. Därigenom uteslöts tillämpningen av de rumänska förfarandereglerna om allmän behörighet och bestämmelserna i Codul Civil (den rumänska civillagen) angående fastställande av vilken lag som ska tillämpas på äktenskapsskillnad.
- 7 Efter att ha fastställt att de rumänska domstolarna hade allmän behörighet att pröva ansökan om äktenskapsskillnad (artikel 3.1 b i förordning (EG) nr 2201/2003) och att Judecătoria Sectorului 5 București hade territoriell behörighet fastslog nämnda domstol att målet omfattades av den italienska lagstiftningen i

enlighet med artikel 8 a i förordning (EU) nr 1259/2010, eftersom parterna hade hemvist i Italien. I detta sammanhang ansåg Judecătoria Sectorului 5 Bucureşti att kriterierna i artikel 8 a i förordning (EU) nr 1259/2010 är uppställda i hierarkisk ordning, vilket innebär att om villkoren för det första kriteriet är uppfyllda utesluts de övriga kriterierna. Det påpekades även att den lag som fastställs enligt lagvalsreglerna i förordning (EU) nr 1259/2010 mot bakgrund av skäl 10 i förordningen bör gälla för skälen för äktenskapsskillnad.

- 8 Judecătoria Sectorului 5 Bucureşti ansåg att ansökan om äktenskapsskillnad av andra skäl än de som anges i artikel 3 i den italienska Legge 1° dicembre 1970, n. 898, ”Disciplina dei casi di scioglimento del matrimonio” (lag nr 898 av den 1 december 1970, ”Bestämmelser om äktenskapets upplösning”) enbart kan inges till en domstol när makarna har varit lagligt separerade i minst tre år efter det att en rättsinstans har godkänt eller meddelat dom om hemskillnad. [Orig. s. 2]
- 9 Ovannämnda domstol analyserade klagandens ansökan, i dess preciserade lydelse, och fann att de skäl för äktenskapsskillnad som klaganden gjorde gällande inte är fastställda i artikel 3 i lag nr 898/1970 och att det inte heller hade ingetts något bevis för att en rättsinstans hade meddelat dom om hemskillnad. Nämnda domstol godtog inte argumentet att den italienska lagstiftningen hänvisar till faktisk separation, om det ska beaktas att det i artikel 3.1.2 b i lag nr 898 av den 1 december 1970 uttryckligen stadgas att en rättsinstans ska ha godkänt eller meddelat dom om hemskillnad, vilket kräver att ett rättsligt förfarande har genomförts.
- 10 Eftersom förfarandet om hemskillnad inte stadgas i den rumänska lagstiftningen ska detta förfarande ske vid de italienska domstolarna, vilket innebär att ingen ansökan i detta avseende kan inges till de rumänska domstolarna.
- 11 Klaganden har överklagat nämnda dom, bestritt de interimistiska besluten och yrkat att ansökan ska bifallas, såsom den har formulerats. Till stöd för sitt överklagande har klaganden gjort gällande att kriterierna i artikel 8 i förordning (EU) nr 1259/2010 enligt hennes uppfattning är alternativa. Hon har vidare anfört att hon har preciserat sin ansökan och i första hand ansökt om hemskillnad i enlighet med de italienska materiella reglerna, och som en följd därav upplösning av samlevnaden, och i andra hand ansökt om äktenskapsskillnad. Klaganden har dessutom anfört att domstolen i första instans borde ha tillämpat bestämmelserna i artikel 2600.2 i Codul Civil (den rumänska civillagen), enligt vilken den rumänska lagstiftningen ska tillämpas om den tillämpliga utländska lagen saknar bestämmelser om äktenskapsskillnad, eller enbart medger äktenskapsskillnad i undantagsfall, och en av makarna vid tidpunkten för ansökan om äktenskapsskillnad är rumänsk medborgare eller har hemvist i Rumänien. Klaganden har därför gjort gällande att eftersom den italienska lagstiftningen är restriktiv vad gäller villkoren för äktenskapsskillnad ska de rumänska materiella reglerna tillämpas. Domstolen i första instans prövade däremot inte ansökan i detta hänseende. Klaganden har vidare anfört att såvida det ska anses att de italienska materiella reglerna är tillämpliga fattade domstolen i första instans ett

rättsstridigt beslut när den avvisade ansökan om hemskillnad, i och med att nämnda domstol fastslog att de italienska materiella reglerna var tillämpliga i det aktuella fallet och att institutet hemskillnad regleras i artiklarna 150 och 151 i Codice civile (den italienska civillagen) och artikel 191.2 i samma lag, i dess lydelse enligt lag nr 55 av den 6 maj 2015 [legge 6 maggio 2015, n. 55, Disposizioni in materia di scioglimento o di cessazione degli effetti civili del matrimonio nonché di comunione tra i coniugi; lag nr 55 av den 6 maj 2015, Bestämmelser om upplösning eller upphörande av de civilrättsliga verkningarna av äktenskapet samt samlevnaden mellan makarna].

- 12 Klaganden har vidare preciserat att tvisten enligt hennes uppfattning och med beaktande av bestämmelserna i den italienska lagstiftningen omfattas av artikel 10 första meningen i förordning (EU) nr 1259/2010, eftersom artikel 2600.2 i Codul Civil införlivar bestämmelserna i artikel 10 [Orig. s. 3] i förordning (EU) nr 1259/2010 med den rumänska lagstiftningen. Klaganden har likaså åberopat bestämmelserna i artikel 12 i förordning (EU) nr 1259/2010 och gjort gällande att tillämpningen av den italienska lagstiftningen uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (ordre public), vilket innebär att den handläggande domstolen ska avstå från att tillämpa den utländska lag som normalt ska tillämpas och i stället tillämpa den rumänska lagstiftningen om äktenskapsskillnad.

II. Relevanta nationella bestämmelser. Relevant nationell rättspraxis

- 13 Enligt artikel 2557.3 i Codul Civil[, som återfinns i] avdelning I, bok VII, [som har rubriken] ”Internationell privaträtt”, ”[ä]r bestämmelserna i denna bok tillämpliga såvida inte annat fastställs i internationella konventioner som Rumänien har tillträtt, unionsrätten eller bestämmelserna i speciallagar”.
- 14 Vad gäller relevant nationell rättspraxis tillämpar de rumänska domstolarna en fast praxis enligt vilken förordning nr 1259/2010 samt EU-domstolens praxis om tolkningen av förordning (EU) nr 1259/2010 är direkt tillämpliga med avseende på liknande faktiska omständigheter. Dessutom har de rumänska domstolarna avvisat ansökningar om hemskillnad, eftersom ett sådant förfarande inte stadgas i den rumänska lagstiftningen. I det fall det har inletts en ansökan om äktenskapsskillnad utan att de italienska domstolarna dessförinnan har meddelat dom om hemskillnad har de rumänska domstolarna förklarat att en sådan ansökan har inletts för tidigt. Ingen rumänsk domstol har hänskjutit den nu aktuella frågan till EU-domstolen och det pågår för närvarande inget mål vid EU-domstolen angående en begäran om förhandsavgörande rörande tolkningen av artikel 10 i förordning (EU) nr 1259/2010 med avseende på liknande faktiska omständigheter.
- 15 I artikel 2600.2 och 2600.3 i Codul Civil stadgas: ”2) Om den tillämpliga utländska lagen saknar bestämmelser om äktenskapsskillnad eller enbart medger äktenskapsskillnad i undantagsfall ska den rumänska lagstiftningen tillämpas om en av makarna vid tidpunkten för ansökan om äktenskapsskillnad är rumänsk medborgare eller har hemvist i Rumänien. 3) Bestämmelserna i punkt 2 är även

tillämpliga i det fall där äktenskapsskillnad regleras enligt den lag som makarna väljer.”

16 [utelämnas]

III. Relevanta unionsrättsliga bestämmelser

- 17 I artikel 8 i förordning (EU) nr 1259/2010, som har rubriken ”Tillämplig lag vid avsaknad av val”, stadgas att ”[v]id avsaknad av val enligt artikel 5 ska äktenskapsskillnad och hemskillnad omfattas av lagen i den stat a) där makarna har gemensam hemvist vid den tidpunkt då målet anhängiggörs vid domstol eller, om detta alternativ inte är tillämpligt, [Orig. s. 4] b) där makarna senast hade gemensam hemvist, förutsatt att de inte upphörde att ha gemensam hemvist där mer än ett år innan målet anhängiggjordes vid domstol och att en av makarna fortfarande hade hemvist i landet när målet anhängiggjordes vid domstol eller, om detta alternativ inte är tillämpligt, c) där båda makarna var medborgare vid den tidpunkt då målet anhängiggjordes vid domstol, eller, om detta alternativ inte är tillämpligt, d) vid vars domstolar målet anhängiggörs”.
- 18 Det följer av artikel 10 i förordning (EU) nr 1259/2010 att ”[o]m tillämplig lag enligt artikel 5 eller artikel 8 saknar bestämmelser om äktenskapsskillnad eller inte ger makarna lika rätt till äktenskapsskillnad eller hemskillnad på grund av den ena makens kön, ska domstolslandets lag tillämpas”.
- 19 I skälen 24 till 26 i förordning (EU) nr 1259/2010 anges följande: ”(24) I vissa situationer, till exempel när tillämplig lag saknar bestämmelser om äktenskapsskillnad eller inte ger makarna lika rätt till äktenskapsskillnad eller hemskillnad på grund av den ena makens kön, bör domstolslandets lag ändå tillämpas. Detta bör dock inte påverka klausulen om grunderna för rättsordningen (ordre public). (25) Av hänsyn till allmänintresset bör domstolarna i de deltagande medlemsstaterna i undantagsfall ha rätt att avstå från att tillämpa en bestämmelse i utländsk lag i ett visst mål om det uppenbart strider mot grunderna för rättsordningen (ordre public) i domstolslandet. Domstolarna bör dock inte kunna åberopa detta undantag för att förhindra att en bestämmelse i en annan stats lagstiftning tillämpas om det skulle strida mot Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt artikel 21 som förbjuder alla former av diskriminering. (26) Om denna förordning avser en omständighet där lagstiftningen i den deltagande medlemsstat där målet anhängiggörs vid domstol inte omfattar äktenskapsskillnad bör detta tolkas på sådant sätt att lagstiftningen i den medlemsstaten inte har institutet äktenskapsskillnad. I ett sådant fall ska domstolen inte vara skyldig att meddela en dom om äktenskapsskillnad enligt denna förordning. Om denna förordning avser en omständighet där äktenskapet i fråga enligt lagstiftningen i den deltagande medlemsstat där målet anhängiggörs vid domstol inte är giltigt vad avser tillämpning av ett förfarande för äktenskapsskillnad bör detta bland annat tolkas så att ett sådant äktenskap inte existerar i den medlemsstatens lagstiftning. I ett sådant fall bör domstolen inte

vara skyldig att meddela en dom om äktenskapsskillnad eller hemskillnad enligt denna förordning.” [Orig. s. 5]

IV. Skälen till begäran om förhandsavgörande

IV.1 Parternas ståndpunkter beträffande den rättsfråga som ska bli föremål för tolkning av EU-domstolen

- 20 Klaganden anser inte att det är nödvändigt att hänskjuta målet till EU-domstolen, eftersom bestämmelserna i Codul Civil är uppenbart förenliga med förordning (EU) nr 1259/2010. Det innebär att den handläggande domstolen borde ha tillämpat bestämmelserna i artikel 2600.2 och 2600.3 i Codul Civil, enligt vilka den rumänska lagstiftningen ska tillämpas om en av makarna vid tidpunkten för ansökan om äktenskapsskillnad är rumänsk medborgare eller har hemvist i Rumänien och den tillämpliga utländska lagen saknar bestämmelser om äktenskapsskillnad eller enbart medger äktenskapsskillnad i undantagsfall. Klaganden har dessutom understrukit att det är möjligt att låta bli att tillämpa vissa bestämmelser i utländsk lag om de sistnämnda är oförenliga med rättsordningen (ordre public) i enlighet med artikel 12 i samma förordning.

IV.2 Tolkningsfråga som hänskjuts till EU-domstolen

- 21 Fastställande av den unionsrättsliga frågan. Den unionsrättsliga fråga som har väckts i förevarande mål gäller tolkningen av bestämmelserna i artikel 10 i förordning (EU) nr 1259/2010, [utelämnas], närmare bestämt frågan huruvida uttrycket ”tillämplig lag enligt artikel 5 eller artikel 8 saknar bestämmelser om äktenskapsskillnad” ska tolkas restriktivt och bokstavligen så, att det enbart omfattar den situation där den tillämpliga utländska lagen saknar bestämmelser om någon form av äktenskapsskillnad, eller tolkas extensivt så, att det även omfattar den situation där den tillämpliga utländska lagen medger äktenskapsskillnad, men enbart i undantagsfall, vilket innebär att det, innan det går att ansöka om äktenskapsskillnad, ska genomföras ett förfarande om hemskillnad för vilket domstolslandets lag inte innehåller motsvarande förfaranderegler.
- 22 Behovet av ett förhandsavgörande (betydelsen av den aktuella unionsrättsliga frågan för att kunna meddela avgörande i tvisten). Mot bakgrund av tolkningen av uttrycket ”tillämplig lag enligt artikel 5 eller artikel 8 saknar bestämmelser om äktenskapsskillnad” ska den hänskjutande domstolen pröva målet om äktenskapsskillnad enligt de materiella regler som är tillämpliga på tvisten, det vill säga den italienska lagstiftningen eller domstolslandets lag, det vill säga den rumänska lagstiftningen.
- 23 [utelämnas] [Orig. s. 6]

- 24 [utelämnas] [upprepning av skälen 24 och 26]
- 25 Eftersom uttrycket ”saknar bestämmelser om äktenskapsskillnad” i artikel 10 kan tolkas på olika sätt är följande lösningar möjliga:
- 26 En restriktiv tolkning innebär att det konstateras att de italienska materiella reglerna är tillämpliga, vilket vid flera tillfällen har lett till att nationella domstolar har fattat beslut om att ansökan ska avvisas (vid ansökan om hemskillnad) eller att det ska förklaras att ansökan har ingetts för tidigt (när ansökan om äktenskapsskillnad inges innan det har meddelats dom om hemskillnad i enlighet med den italienska lagstiftningen), eller att ansökan ska ogillas eftersom den saknar grund, som i förevarande tvist, där domstolen i första instans i sin motivering hänvisade både till den omständigheten att parterna inte var lagligt separerade och det faktum att ansökan om hemskillnad inte kan tas upp till sakprövning eftersom motsvarande förfarande inte stadgas i den rumänska lagstiftningen. Med andra ord har invändningar om rättegångshinder till följd av att det saknas förfaranderegler om hemskillnad i den rumänska lagstiftningen medfört att det har vidtagits förfaranderelaterade åtgärder utan möjlighet att pröva frågan i sak.
- 27 En extensiv tolkning av detta uttryck – som innebär att det även omfattar den situation där den tillämpliga utländska lagen medger äktenskapsskillnad, men enbart i undantagsfall, vilket får till följd att det, innan det kan ansökas om äktenskapsskillnad, ska genomföras ett förfarande om hemskillnad för vilket domstolslandets lag inte innehåller motsvarande förfaranderegler – medför att domstolslandets lag, det vill säga den rumänska lagstiftningen, är tillämplig i beaktande av att makarna är rumänska medborgare och ingick äktenskap i Rumänien.
- 28 Det ska därför mot bakgrund av EU-domstolens tolkning fastställas vilka nationella materiella regler som är tillämpliga i förevarande mål.
- 29 Den hänskjutande domstolen har inte hittat någon unionsrättslig praxis angående tolkningen av artikel 10 i förordning (EU) nr 1259/2010.

V. Slutsatser. Förfaranderelaterade åtgärder

- 30 Tribunalul anser att lösningen av förevarande tvist är avhängig EU-domstolens svar på ovannämnda rättsliga fråga.
- 31 Beträffande nödvändigheten av att begära ett förhandsavgörande från EU-domstolen framhåller Tribunalul, förutom kravet att tolkningsfrågan ska vara relevant för att besvara nödvändiga rättsfrågor för att avgöra målet, för det första att den bestämmelse i unionsrätten som tolkningsfrågan syftar på ännu inte har blivit föremål [**Orig. s. 7**] för en sådan tolkning som avses ovan, och följaktligen är denna domstol inte befriad från skyldigheten att begära förhandsavgörande (se,

för ett liknande resonemang, dom av den 27 mars 1963, [28-30/62, Da Costa en Schaake NV m.fl. REG], s. 63).

- 32 För det andra anser Tribunalul att den korrekta tillämpningen av unionsrätten i det aktuella fallet inte är så uppenbar att det saknas utrymme för rimligt tvivel och att Tribunalul följaktligen får avstå från att hänskjuta en fråga till EU-domstolen om tolkning av unionsrätten som har uppkommit vid denna domstol (domen Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, punkt 37 och där angiven rättspraxis) och fatta ett avgörande på eget ansvar (domen Cilfit m.fl. 283/81, EU:C:1982:335, punkt 16). Följaktligen är doktrinen om *acte clair* inte tillämplig i målet.
- 33 För det tredje är den dom som kommer att meddelas i detta mål slutgiltig inom systemet för nationella överklaganden. Enligt artikel 267 tredje stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska Tribunalul under ovannämnda omständigheter därför begära förhandsavgörande från EU-domstolen avseende tolkningen av den unionsrätt som är av betydelse i målet.
- 34 [utelämnas] [målet vilandeförklaras]

AV DESSA SKÄL

MEDDELAS I LAGENS NAMN

FÖLJANDE BESLUT:

Europeiska unionens domstol ombeds att besvara följande fråga angående tolkningen av bestämmelserna i artikel 10 i förordning (EU) nr 1259/2010, i vilka det stadgas att [”o]m tillämplig lag enligt artikel 5 eller artikel 8 saknar bestämmelser om äktenskapsskillnad eller inte ger makarna lika rätt till äktenskapsskillnad eller hemskillnad på grund av den ena makens kön, ska domstolslandets lag tillämpas”:

Ska uttrycket ”tillämplig lag enligt artikel 5 eller artikel 8 saknar bestämmelser om äktenskapsskillnad”

– tolkas restriktivt och bokstavligen, det vill säga så, att det endast omfattar den situation där den tillämpliga utländska lagen saknar bestämmelser om äktenskapsskillnad, eller extensivt så, att det även omfattar den situation där den tillämpliga utländska lagen medger äktenskapsskillnad, men enbart i undantagsfall [**Orig. s. 8**], vilket innebär att det, innan det kan ansökas om äktenskapsskillnad, ska genomföras ett förfarande om hemskillnad för vilket domstolslandets lag inte innehåller motsvarande förfaranderegler?

[utelämnas]

[utelämnas]

[utlämnas] [förfarande och underskrifter]

ARBETSDOKUMENT